

Aan
De minister van Financiën van Curaçao
De voorzitter van de Staten

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Contactpersoon
Cluster Curaçao
Datum
14 januari 2019
Ons kenmerk
Cft 201900003
Pagina
1/6

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Bijlage
-

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800
E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp:
Bericht op basis van artikel 12 lid 5 Rft

Geachte heren Gijsbertha en Millerson,

In de reactie op de derde uitvoeringsrapportage (UR) 2018 van Curaçao van 7 december 2018 (kenmerk Cft 20180259) heeft het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) u op basis van artikel 17 jo. artikel 12, lid 3 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) verzocht om uiterlijk binnen veertien dagen op een vijftal punten informatie aan te leveren. Het Cft heeft op 20 december jl. de reactie van de minister ex artikel 12 lid 4 van de Rft ontvangen. Hierbij ontvangt u op basis van artikel 12 lid 5 Rft de reactie van het Cft op dit schrijven. In overleg met de minister is bij de door het Cft gehanteerde reactietermijn rekening gehouden met het kerstreces en het moment van nalevering van additionele informatie.

Oordeel

Het Cft constateerde op basis van de derde UR dat de realisatie tot en met het derde kwartaal 2018 achterloopt op de begroting. Met name op basis van achterblijvende belastinginkomsten verwachtte het Cft niet dat deze trend nog voor het einde van het jaar zou kunnen worden omgebogen. Anders dan gesteld werd in de derde UR, verwachtte het Cft dat de vastgestelde begroting 2018, inclusief de reservering van voor de tekortcompensatie 2017, niet meer sluitend was. Het Cft voorzag een tegenvaller bij de belastingen en een tegenvaller bij de andere baten, met name de dividendopbrengsten. Op basis hiervan is aan de minister gevraagd om een bijgestelde eindejaarsprognose op te stellen. Uit de door Curaçao aangeleverde prognose blijkt dat zelfs na het schrappen van de voorgenomen tekortcompensatie van ANG 42,4 miljoen een tekort resteert van ANG 39,1 mln. Het begrotingsbeeld is in enkele weken tijd met circa ANG 80 miljoen verslechterd.

Ondanks alle reeds eerder genomen beheersmaatregelen zoals de verplichtingenstop en het voorafgaand toezicht, blijkt voor een bedrag van ANG 16,4 miljoen aan ongeoorloofde c.q. ongeregistreerde verplichtingen te bestaan.

Dat houdt niet alleen in dat het financieel registratiesysteem gebrekkig is, maar ook dat de budgetdiscipline tekortschiet. Het Cft verzoekt de regering per direct maatregelen te nemen teneinde de interne beheersing, verplichtingenadministratie en het beheer daarvan op orde te brengen. Het Cft vraagt de minister het definitieve totaalbedrag aan ongeoorloofde c.q. ongeregistreerde verplichtingen aan te geven.

Het Cft heeft herhaaldelijk vragen gesteld over het netto-vergoedingssysteem dat is overeengekomen met Cpost en het effect hiervan op de begroting. Het Cft werd eerder verzekerd dat dit risico volledig gedekt was. Nu blijkt echter hier een tegenvaller van ANG 11,6 miljoen. Ook dit voorbeeld illustreert dat het land de potentiële risico's voor de begroting onvoldoende in beeld heeft noch adequaat afdekt.

Op basis van de bijgestelde prognose en het moment waarop deze is verschenen, blijkt een nieuw tekort voor 2018 onontkoombaar en vindt in dat jaar ook geen (gedeeltelijke) compensatie van het tekort 2017 plaats. Bij de vierde UR zal het resultaat over 2018 meer precies beschikbaar komen, maar het nu voorliggende financiële beeld biedt geen perspectief op een sluitende gewone dienst in het jaar 2018. Dit betekent dat Curaçao voor het tweede jaar op rij niet aan de normen uit artikel 15 van de Rft zal voldoen.

Deze afwijkingen zijn dermate groot dat het Cft zijn ernstige zorgen uitspreekt over het financieel beheer. Wellicht ten overvloede vermeldt het Cft dat financieel beheer ook de naleving van interne regels en procedures betreft. Het Cft constateert dat er een fundamenteel probleem bestaat ten aanzien van de betrouwbaarheid van de cijfers. De betrouwbaarheid van de aangeleverde informatie is voor het Cft cruciaal voor het uitoefenen van zijn toezichtstaken. De regering blijkt niet in staat om tijdig tegenvallers te signaleren en deze te beheersen.

In zijn brief doet Curaçao een voorstel om het tekort 2018 samen met het tekort uit 2017 in drie opvolgende jaren te compenseren. Het totale tekort van beide jaren komt voorlopig uit op ANG 155,9 miljoen (ANG 116,8 miljoen in 2017 en voorlopig ANG 39,1 miljoen in 2018). Daarvan stelt de minister voor om in 2019 ANG 23 miljoen te compenseren en voor de jaren 2020 en 2021 ieder ANG 66,5 miljoen. Het Cft ziet een tekortcompensatie van ANG 23 miljoen in 2019 (circa 15% van het totale tekort dat u nu heeft aangegeven) als het verder vooruitschuiven van de huidige problematiek naar de toekomst. Het Cft is daarom van oordeel dat ten minste een derde deel van het totaaltekort in 2019 dient te worden gecompenseerd. Overigens wijst het Cft erop dat voor het meerjarig compenseren van de ontstane tekorten uiteindelijk instemming zal moeten worden verkregen van de Rijksministerraad.

Ten aanzien van de op 17 oktober 2018 met de regering van Curaçao gemaakte afspraken wijst het Cft de minister op de aangeleverde rapporten inzake HNO. Het Cft is van mening dat op dit onderdeel onvoldoende invulling is gegeven aan de afspraken.

Er ontbreekt een uitspraak over de businesscase in zijn geheel (inclusief de zorgrekeningen en de sensitiviteitsanalyse) en deze is nodig om in te schatten wat de hogere exploitatielasten HNO zullen zijn bij ingebruikname HNO en op welke wijze deze gecompenseerd worden door hogere efficiency in de ziekenhuiszorg. Het Cft vraagt de minister hierover binnen 14 dagen te rapporteren.

Het Cft verzoekt de minister de aanbevelingen zoals hierboven genoemd over te nemen en aan te geven hoe de verzochte structurele maatregelen ter verbetering van het financieel beheer op korte termijn effect zullen sorteren. Tevens verzoekt het Cft om met een meer evenredige verdeling te komen van de compensatie van de totale tekorten over 2017 en 2018 in de jaren 2019 tot en met 2021, waarbij minimaal een derde van het tekort in 2019 al wordt gecompenseerd. De minister wordt op basis van artikel 13 lid 1 van de Rft verzocht binnen veertien dagen te reageren, dus uiterlijk op 28 januari a.s. Afhankelijk van de reactie bepaalt het Cft of het de RMR zal berichten op basis van artikel 13 lid 1 jo. artikel 13 lid 2 van de Rft.

Toelichting

In de brief van het Cft van 7 december jl. is aangegeven dat de realisatie dusdanig achterloopt op de begroting dat de verwachting is dat het jaar 2018 met een tekort (ten opzichte van de verwachte tekortcompensatie van ANG 42,4 miljoen) zal worden afgesloten. Daarop heeft het Cft de minister gevraagd om aanvullende informatie te verstrekken. In het schrijven van 21 december jl. is invulling gegeven aan dit verzoek. Onderstaand wordt bij ieder van de vijf informatieverzoeken een reactie gegeven.

1. Additionele maatregelen en termijn tekortcompensatie 2017

Op basis van de door de minister aangeleverde bijgestelde prognose van de realisatie komt het verwachte tekort in 2018 uit op ANG 39,1 miljoen. In onderstaande tabel zijn de mee-en tegenvallers onder elkaar gezet. De minister wijt deze tegenvallers voornamelijk aan de economische krimp, die onder meer zichtbaar wordt in een tegenvaller bij de loonbelasting van ANG 39,4 miljoen. Daarnaast worden tegenvallers in de begrote opbrengsten uit het compliance traject genoemd. Op basis van het advies van het Cft bij de derde UR heeft de minister ook de tegenvallers bij de niet-belastingopbrengsten gekwantificeerd op ANG 15,1 miljoen. Het Cft voorziet echter gezien de realisatie tot en met derde kwartaal dat deze tegenvaller mogelijk nog groter zou kunnen zijn.

Daarnaast meldt de minister extra uitgaven van ANG 28,0 miljoen, waarvan ANG 16,4 miljoen betrekking heeft op ongeoorloofde c.q. ongeregistreerde verplichtingen. Het betreft hier onder meer openstaande facturen van voorgaande jaren en te laag opgenomen landbijdragen van diverse instituties zoals de Kustwacht en het gemeenschappelijk Hof van Justitie. Dit bevestigt het beeld dat de interne beheersing

en controle onvoldoende op orde zijn en dat tegenvallers zowel in de baten als bij de lasten niet tijdig worden gesignaleerd. Bijsturing gebeurt daardoor te laat, onvoldoende of blijft uit. Ingrijpende verbeteringen in het financieel beheer zijn nodig om deze trend te doorbreken.

Tabel 1: voorlopig Tekort 2018 (In ANG miljoen)		
begroot overschot t.b.v. tekortcompensatie		42,4
Tegenvaller belastingen (na meevallers)	-38,4	
Tegenvallers andere baten waaronder dividenden	-15,1	
Tegenvallers uitgaven	-28,0	
	Totaal tegenvallers	-81,5
Aangepaste eindejaar prognose resultaat 2018		-39,1

De minister stelt in zijn brief voor om het geprognosticeerde tekort 2018 op te tellen bij het tekort uit 2017 en vervolgens om dit in drie jaren te compenseren. Het totale tekort zoals nu is gepresenteerd, komt uit op ANG 155,9 miljoen. Het voorstel is om te beginnen met een tekortcompensatie van ANG 23 miljoen in 2019, die de minister reeds in de begroting heeft verwerkt; vervolgens voor de jaren 2020 en 2021 een tekortcompensatie van ANG 66,5 miljoen per jaar.

Het Cft is van mening dat met een tekortcompensatie van een dergelijk beperkte omvang (ANG 23 miljoen) in 2019 de huidige problematiek te veel naar de toekomst wordt verschoven. Het Cft is dan ook van oordeel dat ten minste een derde deel van het totale tekort in 2019 dient te worden gecompenseerd en het resterende deel gelijkelijk verdeeld dient te worden over de jaren 2020 en 2021. Voor het meerjarig compenseren van de ontstane tekorten dient instemming te worden verkregen van de Rijksministerraad.

2. Een beschrijving van overige meevallers die nog worden verwacht in 2018
De minister heeft aangegeven dat een additionele meevaller gerealiseerd is van ANG 13,6 miljoen inzake navordering invoerrechten en omzetbelasting. Dit bedrag is ook opgenomen in tabel 1.

3. Een overzicht van de in 2018 begrote dividendopbrengsten per overheidsentiteit, inclusief onderbouwing.

De minister heeft aangegeven voor de volgende entiteiten dividenden te verwachten:

- CBCS: ANG 12,9 miljoen
- RDK: ANG 9 miljoen
- Curaçao Airport Holding N.V.: ANG 2 miljoen

Op basis van de meerjarige opgenomen dividendbaten van ANG 35,8 miljoen betekent dit een tegenvaller van ANG 11,9 miljoen. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de overname van InselAir nog niet is afgerond en dat de dividenduitkering van CAH nog

niet is gerealiseerd. De tegenvaller van ANG 11,9 miljoen is ook opgenomen in tabel 1. Deze tegenvaller is pas in beeld gekomen na uitdrukkelijk verzoek van het Cft. Hieruit wordt opgemaakt dat er onvoldoende aandacht is voor het volgen van de resultaten van de overheidsvennootschappen en de daaraan gerelateerde opbrengsten in de begroting. Dit onderstreept nogmaals het belang van de ontwikkeling van een beheerstructuur voor overheidsentiteiten en de vaststelling van een structureel dividendbeleid, waar het Cft om heeft gevraagd naar aanleiding van de tweede UR 2018 (zie ook hieronder).

4. Een rapportage over de beheersstructuur van overheidsentiteiten

De minister heeft aangegeven dat SOAB de opdracht heeft gekregen om een notitie dividendbeleid op te stellen. Conform de met de regering van Curaçao op 17 oktober 2018 gemaakte afspraak zou het Cft deze notitie eind 2018 ontvangen, maar tot op dit moment heeft het Cft nog niets mogen ontvangen. Het Cft vraagt de minister aan te geven wanneer dit document alsnog opgeleverd wordt.

5. Informatie over de ontbrekende betaalafspraken

De minister heeft aangegeven dat de betaalafpraak met CAH reeds gemaakt is en ook tot volledige betaling heeft geleid. Voor BIE en het Kadaster is de minister nog in gesprek om betalingsregelingen te treffen maar hij verwacht de vorderingen tijdig te incasseren. De vordering op Curinde komt op basis van zijn schrijven te vervallen en wordt in de jaarrekening verwerkt. Op basis van dit laatste voorbeeld benadrukt het Cft zijn verzoek om de betalingsafspraken met BIE en het Kadaster zo snel mogelijk te bevestigen om nieuwe onverwachte tegenvallers direct in beeld te krijgen.

HNO

Ten aanzien van de op 17 oktober 2018 gemaakte afspraken wijst het Cft de regering van Curaçao op de aangeleverde rapporten inzake HNO. Het Cft is van mening dat op dit onderdeel nog geen invulling gegeven is aan de afspraak dat second opinion bevindingen van SOAB op de businesscase HNO voor 1 december 2018 aan het Cft worden verstrekt. De business case dient te bestaan uit de exploitatiemodellen van de Vastgoed N.V. en de HNO Exploitatie N.V. alsook de zogenoemde Zorgrekening en de gevoeligheidsanalyse hierop. De second opinion op de gevoeligheidsanalyse dient een oordeel te geven over de haalbaarheid van een structureel kostendekkende exploitatie van HNO binnen de bandbreedtes van de gevoeligheidsanalyse. Daarbij is tevens van belang dat in oktober jl. is afgesproken dat op basis van de aan het Cft op 18 juni jl. overhandigde Exploitatiemodel HNO (inclusief Zorgrekening) is gebleken dat HNO tot ANG 59 miljoen hogere exploitatiekosten zou leiden en dat dit gecompenseerd dient te worden door een hogere efficiëntie in de ziekenhuiszorg. Daarbij is overeengekomen dat de regering van Curaçao er zorg voor draagt dat in 2019 de benodigde maatregelen genomen worden om de noodzakelijke kostenbesparing van minimaal ANG 59 miljoen structureel te realiseren.

Deze maatregelen zullen vòòr 1 februari 2019 ter toetsing aan het Cft worden voorgelegd. Op basis van aangeleverde materiaal acht het Cft het risico aanwezig dat dit tot hogere exploitatielasten dan 59 miljoen kan leiden.

Kenmerk
Cft 201900003
Blad
6/6

Op 3 december 2018 heeft het Cft een brief ontvangen waarin de minister slechts twee deelrapporten aanbiedt, namelijk die betrekking hebben op de Vastgoed en Exploitatie modellen. Deze deelrapporten zijn slechts onderdelen van het geheel en betreffen nog niet de second opinion zelf. Daarnaast wordt in deze deelrapporten door SOAB aangegeven dat zij nog in afwachting zijn van aanvullende informatie over in totaal 13 punten uit deze deelrapporten.

Het Cft vraagt de regering van Curaçao binnen 14 dagen, uiterlijk 28 januari a.s. een (integrale) businesscase (inclusief zorgrekeningen en gevoeligheidsanalyse) aan te leveren op basis waarvan duidelijk blijkt wat de jaarlijkse hogere exploitatielasten zijn bij ingebruikname HNO en op welke wijze verdere risico's in de afronding van HNO worden beheerst. Voorts zullen deze exploitatielasten als basis dienen voor de exercitie van de efficiency in ziekenhuiszorg die voor 1 februari a.s. opgeleverd moet worden.

Lening

Na de tweede UR 2018 heeft het Cft op 14 november jl. zijn goedkeuring gegeven aan het leenverzoek van ANG 69,1 miljoen dat Curaçao heeft gedaan (Cft 201800244). In de uitvoering daarvan heeft Curaçao gekozen voor een bulletlening (met aflossing ineens aan het einde van de looptijd). Er is vanuit de logica van houdbare overheidsfinanciën en de inmiddels oplopende schuldquote van Curaçao veel te zeggen voor een sinking bond (lening met een vaste jaarlijkse aflossing gedurende een beperkt aantal jaren) in plaats van een bulletlening zoals nu door CBCS is gepubliceerd en aangeboden. Het Cft gaat ervan uit dat alle toekomstige leningen (in ieder geval zolang de schuld meer is dan 40% bbp) de vorm van een sinking bond zullen hebben. Dit is in lijn met de reeds met de regering van Curaçao onlangs gemaakte afspraken.

Het Cft constateert verder dat de belangrijkste oorzaken van de tekorten in 2017 en 2018, met name bij de belastingen, structureel van aard zijn en derhalve ook effect zullen hebben op de begroting 2019 en latere jaren. Het Cft heeft op 2 januari jl. de vastgestelde begroting 2019 ontvangen en zal hier in zijn beoordeling van deze begroting op terug komen.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft graag bereid die te geven.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao